

Evert Hartman,
Oorlog zonder vrienden
(1979)
N2

Letterkundige en didactische analyse

Dimensies	Indicatoren	Toelichting complicerende factoren
Algemene vereisten	Bereidheid	Het boek is met zijn 309 pagina's best een dikke pil. Voor een N1-lezer kan dit een struikelblok zijn. Vanaf de eerste pagina is het echter een spannend verhaal dat de aandacht van lezers van alle niveaus zal grijpen.
	Uitgave	Het omslag van het boek is redelijk ouderwets. De pagina's zijn vrij vol en er is weinig wit op de pagina's. De lezers die dit boek ondanks het ouderwetse uiterlijk gaan lezen, worden beloond met een spannend verhaal.
	Interesses	Dit boek is bij uitstek geschikt voor lezers, zowel jongens als meisjes, die in de Tweede Wereldoorlog geïnteresseerd zijn.
	Algemene kennis	Enige kennis van de Tweede Wereldoorlog is een pre.
	Specifieke literaire en culturele kennis	Niet vereist.
Vertrouwdheid met literaire stijl	Vocabulaire	Het taalgebruik doet af en toe ietwat ouderwets aan. Wellicht vormt dat in eerste instantie een probleem voor de N1-lezer. Ze zullen echter vrij snel aan het taalgebruik wennen en door de spanning worden ze snel door het verhaal gegrepen waardoor ze willen doorlezen.
	Zinsconstructies	De veelal korte zinnen worden af en toe afgewisseld met langere zinsconstructies. Dit levert voor geen enkele lezer problemen op.
	Stijl	Het verhaal wordt zonder opsmuk verteld. Er zijn veel dialogen; dat maakt het boek aantrekkelijk voor N1-lezers. Ook voor de gedachten en het doen en laten van de hoofdpersoon is ruimte waardoor de N2- en N3-lezer genoeg diepgang in het verhaal vindt.

Vertrouwdheid met literaire personages	Karakters	De veertienjarige Arnold is de hoofdpersoon in dit verhaal. Zijn karakter is goed uitgewerkt; de wijze waarop hij de oorlog doorstaat staat centraal. Het feit dat hij 'fout' is in de oorlog kan voor de N1-lezer lastig zijn, omdat dat de identificatie belemmert. Hier is een opdracht bij gemaakt (N1).
	Aantal karakters	Doordat het boek vrij veel tijd beslaat, zijn er ook relatief veel bijfiguren. De personages worden achtereenvolgens geïntroduceerd waardoor het aantal personages overzichtelijk blijft. De ouders en zus van Arnold zijn de enige personages die gedurende het hele boek een rol spelen. De rol (helper of tegenstander) die de bijfiguren spelen in het leven van Arnold is niet altijd duidelijk. Hier is een opdracht bij gemaakt (N3).
	Ontwikkeling van en verhouding tussen karakters	De verhouding tussen Arnold en de meeste bijfiguren is vrij zwart-wit. Arnold heeft helemaal geen vrienden en daardoor vooral moeilijkheden met de andere bijfiguren. De relatie tussen Arnold en zijn vader verandert naarmate de oorlog langer duurt. Daardoor gaat hij andere keuzes maken en doorbreekt hij de eenzaamheid waarin hij zich al die jaren bevond. De ontwikkeling die Arnold doormaakt is interessant voor N2-lezers. N3-lezers kijken ook naar de invloed van anderen op de ontwikkeling die Arnold doormaakt (opdracht N3).
Vertrouwdheid met literaire procedés	Spanning	In dit verhaal is sprake van actiespanning en psychologische spanning. N1-lezers zullen zich vooral focussen op de vele gebeurtenissen die Arnold meemaakt. De N2-lezer zal ook geboeid raken door de manier waarop Arnold handelt in bepaalde situaties. De N3-lezer zal oog hebben voor de ontwikkeling die Arnold doormaakt. Hierbij is een opdracht gemaakt (N2).
	Structuur	Het verhaal bestaat uit 28 hoofdstukken, zonder titels. De vertelde tijd wordt aangegeven door een datum boven sommige hoofdstukken.
	Chronologie	Het verhaal is in chronologische volgorde verteld. Vaak is er sprake van tijdverdichting. Dit zal voor geen enkele lezer een probleem zijn.
	Verhaallijn(en)	Het verhaal bestaat uit één verhaallijn: Je komt erachter hoe een veertienjarige jongen, die aanhanger is van de NSB, zich tijdens de Tweede Wereldoorlog staande houdt.
	Perspectief	Alwetende verteller. Arnold focaliseert; zijn doen, denken en laten staan centraal.
	Betekenis	Voor N1-lezers is het vooral een spannend oorlogsboek waarin een jonge jongen van alles meemaakt. Daarnaast gaat de N2-lezer nadenken over de verschillende rollen die men in de oorlog kon hebben. Voor deze lezer is het losmaken van

		<p>ouders en een eigen weg kiezen ook interessant. Voor de N3-lezer is de mate waarin Arnold beïnvloed wordt door zijn omgeving interessant. Zij vinden uitdaging in het koppelen van de ontwikkeling die Arnold doormaakt in zijn veranderende wereldbeeld.</p>
--	--	--

